

สัมมนาเรื่อง “ASEAN Community: Challenges, Problems and Prospects”

วันศุกร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 เวลา 8.00-18.00 น.

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (วิทยาเขตท่าพระจันทร์)

วิทยาลัยนานาชาติปรีดีพนมยงค์ จัดสัมมนาเรื่อง “ASEAN Community: Challenges, Problems and Prospects” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมิติต่างๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศไทย และกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียน

ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ กล่าวคำปราศรัยสำคัญและเปิดสัมมนาว่า การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ถือเป็นความท้าทายครั้งสำคัญสำหรับประเทศไทย ซึ่งยังมีปัญหาด้านการปรับตัวในการเข้าร่วมที่ไม่แข่งขันพหุภาคีเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียนด้วยกัน และอาจส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศในระยะยาว สำหรับความท้าทายที่สำคัญสำหรับอาเซียน ได้แก่ 1) การบริหารความหลากหลาย ความแตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งผลให้การเปิดเสรียังมีความจำกัดสูง และยากในการบริหารจัดการ โดยภาพรวม AEC ยังแตกต่างจากสหภาพยุโรป (EU) มาก เนื่องจากแต่ละประเทศยังคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินนโยบายต่างๆ ร่วมกัน 2) การสร้างอาเซียนให้เป็นเวทีกลางในการบริหารจัดการภูมิภาคเอเชีย เนื่องจากหลายประเทศในภูมิภาคยังประสบปัญหากรณีพิพาทระหว่างกันในเขตแดนทะเลจีนใต้ และยังไม่มีความไว้วางใจที่จะหาข้อยุติได้ และ 3) การสร้าง ความแข็งแกร่งในภูมิภาค ซึ่งหากอาเซียนสามารถบริหารความหลากหลาย และสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อให้เกิด การรวมตัวกันภายใต้ 3 เสาหลักได้ ก็จะส่งผลให้เกิดความเป็นปึกแผ่น และบรรลุซึ่งเป้าหมายการเป็นตลาดเดียวของภูมิภาคได้อย่างแท้จริง

การสัมมนาเรื่อง “ASEAN Community: Challenge, Problems and Prospects”

1. ด้านประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC)

การรวมกลุ่มของอาเซียนในปัจจุบันเริ่มอ่อนแอลง เนื่องจากสาเหตุสำคัญ ได้แก่ 1) การขาดประเทศผู้นำที่แข็งแกร่ง 2) การขยายขอบเขตการรวมกลุ่มของอาเซียน ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารจัดการ 3) ปัญหากรณีพิพาททะเลจีนใต้ ส่งผลให้ปัญหาความแตกแยกของอาเซียนขยายวงกว้างขึ้น โดยแนวทางการแก้ไขของอาเซียน ได้แก่ 1) การให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกัน 2) การเพิ่มความระมัดระวังเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางด้านความมั่นคงของภูมิภาคต่างๆ 3) การกำหนดประเทศผู้นำอาเซียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทยแม้ว่าจะมีตลาดที่ค่อนข้างใหญ่ และมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม แต่ยังคงประสบปัญหาเสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจ และ 4) การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจร่วมกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

สำหรับโอกาสของการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 58 มีดังนี้ 1) ตลาดขนาดใหญ่กับมูลค่า GDP ที่ 2.5 ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ. ติดอันดับขนาดเศรษฐกิจใหญ่ 1 ใน 10 ของโลก 2) อาเซียนกำลังกลายเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมในภูมิภาค แทนที่องค์กรอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียแปซิฟิก 3) ปี 58 อาเซียนจะกลายเป็นตลาดฐานการผลิตเดียว ซึ่งส่งผลให้อำนาจการต่อรองบนเวทีระหว่างประเทศของอาเซียนมีมากขึ้น สำหรับ ความท้าทาย อาทิ 1) การปกครองที่ยังไม่เป็นประชาธิปไตยและการละเมิดสิทธิมนุษยชน 2) ความขัดแย้งทางการเมืองและความ

มันคงอาเซียน 3) ปัญหาช่องว่างระหว่างประเทศรายกับประเทศจน ส่งผลให้การบูรณาการเศรษฐกิจร่วมกันเป็นไปได้ยาก รวมถึงประเทศในอาเซียนยังมองประเทศอื่นเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ 4) ความสามารถในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น (Deeper Integration) เพื่อเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนที่แน่นแฟ้นมากขึ้น 5) การบูรณาการในเชิงกว้าง เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง แต่ส่งผลให้เกิดการคานอำนาจระหว่างกัน 6) การเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมในภูมิภาค ขณะที่ยังมีคู่แข่งที่สำคัญ อาทิ APEC และ TPP 7) การก้าวข้ามความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง 8) ด้านโครงสร้าง เพื่อให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง 9) ความอ่อนแอของกฎบัตรอาเซียน ที่ยังขาดมาตรการการบังคับใช้ที่ชัดเจนในบางเรื่อง 10) ปัญหาเสถียรภาพการเมืองของอาเซียนโดยรวม 11) นโยบายต่างประเทศของอาเซียนที่แตกต่าง และ 12) ความสามารถในการผลักดันนโยบายร่วมกัน

นอกจากนี้ ปัจจุบันอาเซียนยังคงเผชิญต่อความเป็นไปจากภายนอก และประสบปัญหาอิทธิพลของประเทศนอกกลุ่ม ที่อาเซียนจะต้องมีความเป็นกลาง (Stay neutral) รวมถึงต้องมีแนวทางแก้ไขปัญหาการออกเสียงในภูมิภาค ซึ่งหากอาเซียนยังไม่นำระบบการลงคะแนนเสียงโดยยึดหลักเสียงข้างมากเป็นปัจจัยชี้ขาด ก็ยากที่อาเซียนจะมีพัฒนาการไปในทิศทางเดียวกันได้ (Solidarity)

2. ด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC)

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ส่งผลให้อาเซียน 1) เป็นตลาดฐานการผลิตเดียว โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น และมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น 2) เป็นภูมิภาคที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน ควรมีการปรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในอาเซียนให้เป็นมาตรฐานที่เป็นสากลร่วมกัน 3) มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า และลดต้นทุนทางธุรกิจ 4) มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโดยเฉพาะภาค SMEs และลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างสมาชิกอาเซียน และ 5) สามารถบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกมีนโยบายเศรษฐกิจในการสร้างเครือข่ายการผลิตจากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ รวมถึงมีการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศภายนอกภูมิภาคอื่นๆ

ทั้งนี้ อาเซียนในปี 2558 จะยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงมากนัก สำหรับการเข้าเป็น AEC เนื่องจากได้มีการปรับลดภาษีมาแล้วตั้งแต่ปี 2536 โดยหากอาเซียนต้องการบรรลุเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจได้นั้น อาเซียนควรต้องมีการบูรณาการเศรษฐกิจร่วมกันมากยิ่งขึ้น เช่น มีการปฏิรูปโครงสร้างกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และมีนโยบายต่างๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีที่ตกลงไว้ และเพื่อวางยุทธศาสตร์และจุดยืนร่วมกันในเวทีต่างๆ รวมถึงควรต้องพยายามลดช่องว่างของการพัฒนาระหว่างประเทศ และมีการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมต่อในภูมิภาคระหว่างกัน

ในส่วนของประเทศไทย คือการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ เนื่องจากคนไทยกว่าร้อยละ 70 ยังไม่เข้าใจถึงการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ดีพอ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรเร่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของทุกภาคส่วน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมในเรื่องยุทธศาสตร์และนโยบายภาครัฐ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ 2) การเตรียมความพร้อมภาคเอกชน โดยเฉพาะ SMEs เพื่อการเติบโตในอาเซียนอย่างยั่งยืน และ 3) การเตรียมความพร้อมเรื่องคน เพื่อเตรียมความพร้อมเยาวชนและผู้ประกอบการไทยเข้าสู่ AEC ต่อไป

3. ด้านประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC)

ด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม อาเซียนควรมีการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับความท้าทายและปัญหาทางสังคมที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ 1) ควรสร้างความเป็นตัวตน (อัตลักษณ์) ร่วมกัน 2) มีการพัฒนาด้านสังคม อาทิ ปัญหาสิทธิมนุษยชน และ

3) มีการสร้างความเชื่อมโยงของ 3 เสาหลัก โดยไม่มุ่งเน้นไปด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว ทั้งนี้ ปัญหาการสร้างความรู้สึกร่วมกัน (A Sense of Community) คือประเด็นสำคัญของการสร้างประชาคมอาเซียน เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างสวัสดิการสังคม แก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกันในอาเซียน โดยควรมีภาคประชาชนเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน รวมถึงการลดช่องว่างการพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ CLMV

4. ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ส่งผลให้อาเซียนกลายเป็นตลาดฐานการผลิตเดียว และมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นด้วยฐานประชากรกว่า 600 ล้านคน ซึ่งจะส่งผลดีต่ออาเซียนในภาพรวมในด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการสร้างอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจของภูมิภาค อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญของอาเซียนคือการรวมตัวของประเทศสมาชิกที่มีพื้นฐานนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งหากอาเซียนสามารถบริหารความหลากหลาย และสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันภายใต้ 3 เสาหลักได้ ก็จะส่งผลให้เกิดความเป็นปึกแผ่น และบรรลุซึ่งเป้าหมายการเป็นตลาดเดียวกันของภูมิภาคได้อย่างแท้จริง
